

قلمعلم

زبان فارسی را چگونه مطالعه کنیم؟

(قسمت دوم)

امیرحسین هاشمی - دبیر زبان و ادبیات فارسی

لازم دارد. عمدتی توایابی در این قسمت‌ها، با خواندن کتاب به دست می‌آید. مطمئن باشید که اگر متن کتاب را خوب و درست بخوانید و در کتابش تست‌های آزمون‌های مختلف را مرور کنید، اغلب پرسش‌های این بخش را به راحتی پاسخ می‌دهید. در کتاب درسی، بخش‌های «بیاموزیم» اهمیت ویژه‌ای در این قسمت دارند. به عنوان مثال تفاوت بین «استعفای» و «استیفا» را (که در خیلی از پرسش‌ها مطرح می‌شود) فقط با خواندن «بیاموزیم» در کتاب درسی یاد خواهید گرفت.

یکی از خوبی‌های مباحث غیرمهارتی این است که نکات آن محدودند و در آزمون‌های سال‌های مختلف، بسیار تکرار می‌شوند. مثلاً در مورد پرسش‌های ویرایش، کسی که چند دوره آزمون را دیده باشد، می‌داند که آمدن «را» بعد از فعل اشتباه است یا بعد از «به قول معروف» حتی باشد ضرب المثل یا اصطلاح بیاید. همین نکته‌های کوچک، برای کسی که آزمون‌ها را دیده و متن کتاب را خوانده باشد، به راحتی می‌تواند دو تست صحیح به دنبال داشته باشد. فقط یادتان نرود که تکیه‌ی بیش از حد به پرسش‌های سال‌های قبل، نباید شما را از متن کتاب درسی غافل کند. زیرا ممکن است از یک مبحث فوق العاده ساده‌ی «بیاموزیم» که به راحتی از روی آن رد شده‌اید، پرسشی طرح کنند و آن وقت شما به خاطر نفهمیدن صورت پرسش، نتوانید تست را جواب بدید. خدا را چه دیدید، شاید امسال از فاصله‌ی میان حرفی و فاصله‌ی میان واژه‌ای پرسش طرح کردد!

جمع‌بندی

زبان فارسی درس ساده‌ای است. منبع آن یک کتاب بیش‌تر نیست، در آزمون سراسری فقط پنج تست از آن مطرح می‌شود و کم‌بیش مشخص است که هر کدام از این تست‌ها مربوط به کدام بخش کتاب است. با خواندن متن کتاب درسی، به راحتی می‌توانید دو سه پرسش از این پنج پرسش را پاسخ دهید. به همین دلیل، اولویت باید خواندن دقیق متن کتاب درسی باشد. باقی تست‌ها هم با تمرين و مرور آزمون‌های قبل و البته خواندن پاسخ‌های تشریحی، به تدریج برای تان ساده می‌شود. فرموش نکنید که پاسخ دادن تست‌های شمارشی حجیم (مثل تکوازها) را بعد از پاسخ‌گویی همه‌ی تست‌ها بگذارید تا وقت تان گرفته نشود.

تاکید می‌کنم صورت پرسش‌های مربوط به نگارش را با دقت بخوانید تا مطمئن شوید که باید دنبال گزینه‌ای بگردید که اشکال ویرایشی دارد یا ندارد!

بخش «اجزای جمله». با وجود ساده‌بودن نسبی، مورد اشکال بسیاری از داوطلبان است. گاهی شنیده می‌شود که می‌گویند: «فقط خواندن صورت پرسش چند دقیقه وقت می‌گیرد» ولی واقعیت این است که خواندن صورت پرسش هیچ وقتی نمی‌گیرد. حتی اگر جمله‌ی صورت پرسش پنج خط هم باشد، کافی است شما نگاه مختصری به ابتدای جمله بیندازید و بعد به سرعت دنبال فعل آن بگردید. تمام بار این پرسش را فعل آن به دوش می‌کشد. با تشخیص نوع فعل، گذر آن را تشخیص خواهید داد. ورزیده شدن در تشخیص گذر فعل هم با تمرين به دست می‌آید. بار دیگر لازم است یادآوری کنیم که فعل‌های متن کتاب درسی (و پیوست‌های آخر کتاب) خیلی می‌توانند در این قسمت کمک‌تان کنند. فقط حواس‌تان باشد که بعد از تشخیص گذر جمله از روی فعل، یک بار دیگر به سرعت از روی جمله‌ی صورت پرسش بخوانید تا مطمئن شوید که جواب‌تان درست بوده است. چون گاهی ظاهر یک عبارت می‌تواند به دو صورت برداشت شود. مثلاً «گشوده است» را در دو جمله‌ی زیر در نظر بگیرید:

الف) پنجره‌ی این کلاس گشوده است.

ب) علی پنجره‌ی کلاس را گشوده است.

در مثال اول، «است» فعل جمله و «گشوده» مستند آن است (سه جزئی گذرا به مستند) اما در مثال دوم، «گشوده است» فعل جمله است (سه جزئی گذرا به مفعول). از طرف دیگر، یک فعل می‌تواند در جمله‌های گوناگون، معناهای گوناگونی بدهد و در نتیجه گذر جمله را هم عوض کند. مثلاً مصدر «گرفتن» را در مثال‌های زیر در نظر بگیرید.

الف) دلم گرفت.

ب) در این مساله، اصطکاک را صفر بگیرید.

ج) بالاخره کارنامه‌ام را گرفتم.

جمله‌ی «الف»، دو جزئی است، جمله‌ی «ب» چهار جزئی گذرا به مفعول و مستند و جمله‌ی «ج» سه جزئی گذرا به مفعول است. پس وقتی فعل را تشخیص دادید، با خواندن چند کلمه‌ی قبلي آن، از نظر معنایي هم برسی اش کنید.

مباحث غیرمهارتی

بخش‌های غیرمهارتی زبان فارسی، نسبت به بخش‌های مهارتی تمرين کمتری